

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра суспільних наук
Навчальний рік 2023-2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«МЕДИЧНИЙ ХАРКІВ В ПЕРСОНАЛЯХ»

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 2

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
суспільних наук

Протокол від
“29” серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри

Робак І.Ю.

(підпис)
прізвище)

(ініціали,

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

Протокол від
“31” серпня 2022 року № 1

Голова

(підпис)

Вовк О. Ю.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Чернуха Олександр Васильович, доцент кафедри суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент;
2. Демочко Ганна Леонідівна, доцент кафедри суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Демочко Ганна Леонідівна, доцент, кандидат історичних наук,
hl.demochko@kntmu.edu.ua

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)

Історія України, культурологія, медичний Харків в персоналіях.

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра суспільних наук

Посилання на систему дистанційного навчання:
<https://distance.kntmu.edu.ua/course/view.php?id=5332>

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Медичний Харків в персоналіях» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), фахівців першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності – 227 Фізична терапія, ерготерапія (денна форма навчання).

Опис освітнього компоненту (анотація). Вивчення та конструктивний аналіз медичної персоналії дає змогу не лише осмислити цілісну картину історико-медичного процесу Харкова та України в цілому, а й відкрити новий зміст, нові грані раніше досліджених наукових явищ та феноменів, дозволяє розширити та поглибити ареал вітчизняної медичної думки у діахронічному вимірі. Розгляд життєдіяльності, професійної (лікарської) та наукової спадщини представників медицини Харкова в контексті історичної епохи нині виступає популярним інструментом дослідження та реконструкції феноменів і фактів історичної науки.

Предметом вивчення освітнього компоненту є систематизація, аналіз й узагальнення історико-медичних досліджень, присвячених медичній персоналії з метою виявлення методологічних основ, провідних тенденцій і форм презентації наукової біографії вітчизняних медиків-практиків та вчених-теоретиків в історичній ретроспективі.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення освітнього компоненту пов'язане зі знаннями освітніх компонентів, які викладаються на I курсі: «Педагогіка та мистецтво викладання у вищій школі», «Соціологія медицини», «Соціальна медицина», «Політологія» та курсів за вибором: «Медицина і художня культура».

Пререквізити. Вивчення компоненту не передбачає попереднє засвоєння предметів шкільного курсу, які дають базові уявлення про освіту.

Постреквізити. «Медичний Харків в персоналіях» предметно інтегрується з компонентами, які забезпечують подальшу гуманітарну підготовку студентів-медиків: «Педагогіка та мистецтво викладання у вищій школі», «Соціологія медицини», «Соціальна медицина», «Політологія» та курсів за вибором: «Медицина і художня культура».

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Головною метою вивчення курсу «Медичний Харків в персоналіях» – це сформуванню у студентів-лікарів поглиблених знань про медиків, науковців, які працювали та працюють в Харкові та складають основу медичної еліти міста.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є сформуванню комунікативні навички, розвивати лідерські здібності, навчатися брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, розв'язувати педагогічні ситуації та конфлікти, вміти працювати в команді, управляти своїм часом, логічно і системно мислити, мати креативні підходи до вирішення завдання.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої

освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральна:

здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук;

загальні:

- ЗК 01 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 02 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК 03 – Навички міжособистісної взаємодії;
- ЗК 04 – Здатність працювати в команді;
- ЗК 05 – Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- ЗК 06 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- ЗК 07 – Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ЗК 08 – Здатність планувати та управляти часом;
- ЗК 09 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК 10 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 11 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК 12 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 13 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- ЗК 14 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК 15 – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

- СК1 – Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я;
- СК 02 – Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції;
- СК 03 – Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії;

- СК 04 – Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії;
- СК 05 – Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини;
- СК 06 – Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати;
- СК 07 – Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії;
- СК 08 – Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії;
- СК 09 – Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта;
- СК 10 – Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати;
- СК 11 – Здатність адаптувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов;
- СК 12 – Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів;
- СК 14 – Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 01 – Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади;

ПРН 02 – Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, оволодіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами);

ПРН 03 – Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень;

ПРН 05 – Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя;

ПРН 07 – Тракувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження

життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП) ;

ПРН 09 – Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії;

ПРН 10 – Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності;

ПРН 13 – Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 14 – Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування;

ПРН 18 – Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних соціальних навичок (Soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проєктів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	-
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ерготерапія»	Рік підготовки:	
		2-й	-
		Семестр	
		1-й	-
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: I бакалаврський ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	Лекції	
		12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
Самостійна робота			
46 год.	-		

		Індивідуальні завдання: -
		Вид контролю: поточний, залік

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Лікарі – представники медичної науки за імперської доби у місті Харкові (початок XVIII – 1916 р.).	3	Вступна, оглядова, проблемна, бінарна
2	Персоналії медиків Харкова на поч. 1920-х – 1945 рр.	3	Оглядова, проблемна, бінарна
3	Медики Харкова у післявоєнний період (1945-1991 рр.)	3	Оглядова, проблемна, бінарна
4	Медична еліта Харкова часів незалежності.	3	Оглядова, проблемна, бінарна, завершальна
Всього лекційних годин		12	

2.2.2 Семінарські заняття не передбачені

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Лікарі – представники медичної науки за імперської доби у місті Харкові (початок XVIII – 1916 р.).	8	проблемне навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах,	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE
2	Персоналії медиків Харкова на поч. 1920-х – 1945 рр.	8	розвивальне навчання, різнорівневе навчання, евристичні	
3	Медики Харкова у післявоєнний період (1945-1991 рр.).	8	бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод, метод	

4	Медична еліта Харкова часів незалежності.	8	проектного навчання, організація екскурсій до музеїв та на виставки	
Всього годин самостійної роботи студента		32		

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Лікарі – представники медичної науки за імперської доби у місті Харкові (початок XVIII – 1916 р.).	13	проблемне навчання, робота в групах, розвивальне навчання,	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE,
2	Персоналії медиків Харкова на поч. 1920-х – 1945 рр.	10	різномірне навчання, презентаційний метод, метод проектного навчання	участь у наукових конференціях
3	Медики Харкова у післявоєнний період (1945-1991 рр.)	13		
4	Медична еліта Харкова часів незалежності	10		
Всього годин самостійної роботи студента		46		

Методи навчання. На лекціях і семінарських заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різномірне навчання (з урахуванням можливостей сильних і слабких здобувачів вищої освіти), евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем вищої освіти доповіді-презентації), метод проектного навчання (підготовка здобувачем вищої освіти самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

Методи контролю (наводяться лише ті, що використовуються під час викладання освітнього компоненту):

Поточний контроль. У ході поточного контролю використовуються методи індивідуального та фронтального опитування, письмове тестування, написання творчих робіт (есей, рецензія, огляд, власне висловлювання), метод мікрофону, розв'язання проблемних завдань, робота з джерелами і науковою літературою, перегляд фільмів з подальшим обговоренням, робота в групах, перевірочні контрольні роботи.

Підсумковий контроль здійснюється на останньому занятті у формі

підсумкового заняття, що включає контроль усіх видів підготовки, передбачених програмою освітнього компоненту. За результатами навчальної діяльності виставляється залік за двобальною шкалою «зараховано» – «не зараховано». Також виставляється оцінка за традиційною шкалою.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі «[Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ](#)» (табл. 2).

Таблиця 2

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Максимальна сума балів за курс складає 200 балів, мінімально прийнятна для отримання заліку – 120 балів.

3.2. Питання до заліку:

1. Кадрове забезпечення медико-санітарної частини Харкова до Великих реформ 60-70-х років XIX ст. Медичні кадри в пореформеному Харкові.
2. Медична освіта. Імператорський Харківський університет як центр

- медичної освіти. Жіночий медичний інститут як другий центр медичної освіти.
3. Зародження, становлення і представники основних медичних наукових шкіл. А.Г. Подрез, В.А. Франковський, В.П. Бобін, В.П. Крилов, В.Ф. Грубе, В.Я. Данилевський, Д.Ф. Лямбль, І.К. Зарубін, І.Л. Лазаревич, І.М. Оболенський, І.Я. Платонов, Л.Л. Гіршман, М.О. Молохов, М.П. Трінклер, П.І. Шатілов, С.М. Ігумнов, Ю.Р. Пенський.
  4. Персоналії медиків Харкова на поч. 1920-х – 1945 рр. Соціальне становище та умови праці медиків.
  5. Харківський медичний інститут міжвоєнного часу.
  6. Розвиток інших наукових медичних шкіл. Анатомічна школа: В.П. Воробйов та Р.Д. Синельников. Ортопедо-травматологічна школа та внесок М.І. Ситенка. Піонер трансплантології – Ю.Ю. Вороний. Видатни український патофізіолог Д.О. Альперн. С.І. Канторович – фундатор комунальної гігієни. Зародження та становлення судово-медичної експертизи під керівництвом М.С. Бокаріуса. Інститут судово-медичних експертиз. О.В. Мельников та його внесок у вчення про злоякісні пухлини. Вчення І.К. Платонова та його внесок у вітчизняну психіатрію. «Репресована медицина» - І.В. Попандопуло, С.І. Златогоров, С.І. Канторович. О.В. Палладін – засновник вітчизняної школи біохіміків.
  7. Харківські медики в роки Другої світової війни.
  8. Харківський медичний інститут у 1945-1991 рр. Найвідоміші наукові школи та їх досягнення.
  9. Кадрове забезпечення міста лікарями.
  10. «Справа лікарів».
  11. Видатні постаті медицини післявоєнного Харкова. В.М. Коган-Ясний та його внесок в ендокринологію. О. Й. Гейманович. Харківський період діяльності О.О. Шалімова. В.С. Топузов – представник хірургічної школи. В.І. Шаповал та розвиток урології в Харкові. Наукова школа Л.Т. Малої та діяльність Інституту терапії АМН УРСР. Акушерсько-гінекологічна школа Харкова. В.І. Грищенко та його внесок у науку. В.Т. Зайцев як організатор швидкої та невідкладної допомоги в Харкові.
  12. Від ХМІ до ХНМУ: історія поступу вищої медичної освіти. Основні наукові школи на сучасному етапі розвитку.
  13. Видатні представники – вихованці Харківського медичного вишу. Внесок А.Я. Циганенка в мікробіологію. Медична генетика та О.Я. Гречаніна. Наукові розробки харківських хірургів. В.В. Бойко, В.І. Лупальцов, М.І. Пилипенко, О.М. Біловол. Педіатрична школа Харкова.

3.3. Контрольні питання до практичних занять

Тема 1.

1. Кадрове забезпечення медико-санітарної частини Харкова до Великих реформ 60-70-х років XIX ст.
2. Медичні кадри в пореформеному Харкові.

3. Представники основних наукових шкіл.
4. Медична освіта. Імператорський Харківський університет як центр медичної освіти.
5. Жіночий медичний інститут як другий центр медичної освіти.
6. Зародження та становлення медичних наукових шкіл. А.Г. Подрез, В.А. Франковський, В.П. Бобін, В.П. Крилов, В.Ф. Грубе, В.Я. Данилевський, Д.Ф. Лямбль, І.К. Зарубін, І.Л. Лазаревич, І.М. Оболенський, І.Я. Платонов, Л.Л. Гіршман, М.О. Молохов, М.П. Трінклер, П.І.Шатілов, С.М. Ігумнов, Ю.Р. Пенський.

Тема 2.

1. Соціальне становище та умови праці медиків.
2. Харківський медичний інститут як «ковальня» медичних кадрів.
3. Анатомічна школа: В.П. Воробйов та Р.Д. Синельников.
4. Ортопедо-травматологічна школа та внесок М.І. Ситенка.
5. Піонер трансплантології – Ю.Ю. Вороний.
6. Видатний український патофізіолог Д.О. Альперн.
7. Розвиток інших наукових медичних шкіл.
8. С.І. Канторович – фундатор комунальної гігієни.
9. Зародження та становлення судово-медичної експертизи під керівництвом М.С. Бокаріуса. Інститут судово-медичних експертиз.
10. О.В. Мельников та його внесок у вчення про злоякісні пухлини.
11. Вчення І.К. Платонова та його внесок у вітчизняну психіатрію.
12. «Репресована медицина» – І.В. Попандопуло, С.І. Златогоров, С.І. Канторович.
13. Харківська хірургічна школа.
14. Харківські медики в роки Другої світової війни.

Тема 3.

1. Харківський медичний інститут у 1945-1991 рр. Найвідоміші наукові школи та їх досягнення.
2. Кадрове забезпечення міста лікарями.
3. «Справа лікарів».
4. В.М. Коган-Ясний та його внесок в ендокринологію.
5. О. Й. Гейманович. Харківський період діяльності О.О. Шалімова.
6. В.С. Топузов – представник хірургічної школи.
7. В.І. Шаповал та розвиток урології в Харкові.
8. Наукова школа Л.Т. Малої та діяльність Інституту терапії АМН УРСР.
9. Акушерсько-гінекологічна школа Харкова. В.І. Грищенко та його внесок у науку.
10. В.Т. Зайцев як організатор швидкої та невідкладної допомоги в Харкові.
11. О.В. Палладін – засновник вітчизняної школи біохіміків.

Тема 4.

1. Від ХМІ до ХНМУ: історія поступу вищої медичної освіти.

2. Основні наукові школи на сучасному етапі розвитку.
3. Видатні представники – вихованці Харківського медичного вишу.
4. Внесок А.Я. Циганенка в мікробіологію.
5. Урологічний напрям під керівництвом проф. В.М. Лісового.
6. Медична генетика та О.Я. Гречаніна.
7. Наукові розробки харківських хірургів. В.В. Бойко, В.І. Лупальцов, М.І. Пилипенко, О.М. Біловол.
8. Педіатрична школа Харкова.

3.4. Індивідуальні завдання формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти погоджується з викладачем. Відповідно до «[Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ](#)» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

3.5. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача вищої освіти мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

4. ПОЛІТИКА КОМПОНЕНТУ

Вимоги освітнього компоненту

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю і вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надасть на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;
- сприйнятливість і неупередженість;
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, стелі, засмічувати приміщення і території);
- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

Використання електронних пристроїв

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань студентів.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

Рекомендації щодо успішного складання компоненту

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Заохочення та стягнення

Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Кожен здобувач вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться

вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Одним з елементів академічної культури, що їх прищеплює університет, є розуміння здобувачем вищої освіти недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування у здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільно значущих цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницький пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Вустами спогадів і пам'яті. Вища медична школа Харківщини в роки Другої світової війни : [мемуари та публіцистика] / за заг. ред.: В. М. Лісового та Ж. М. Перцевої. — 2-ге вид., випр. й доп. — Харків : ХНМУ, 2015. — 184 с. : фото.
2. Вчені Харківського державного медичного університету. За ред. акад. А. Я. Циганенка — Харків, 2003. — 470 с.
3. Історія в історіях: харківська вища медична школа у спогадах, документах і фотографіях / редкол. : В. М. Лісовий (гол. ред.), В. А. Капустник (заст. гол. ред.), І. В. Летік (відп. секр.) [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Лісового та Ж. М. Перцевої. — Харків : ХНМУ, 2015. — 552 с. : фото.
4. Історія Харківського державного медичного університету. 200 років. — Х. : Контраст, 2005. — 752 с.
5. Робак І. Ю. Олександрівська - Перша міська клінічна лікарня Харкова: півтора століття історії / І. Ю. Робак, Г. Л. Демочко, В. Г. Ільїн. — Харків : Колегіум, 2016. - 298 с.
6. Робак І. Ю. Харківська охорона здоров'я в післявоєнний період (1945-1991 рр.) / І. Ю. Робак, В. Г. Ільїн. - Харків : Колегіум, 2018. - 344 с.
7. Робак І.Ю. Організація охорони здоров'я в Харкові за імперської доби (початок XVIII ст.–1916 р.): монографія / І.Ю. Робак. - Х. : ХДМУ, 2007. - 346 с. (іл. 24 с.)
8. Робак І.Ю. Охорона здоров'я у першій столиці радянської України (1919-1934 рр.) : [монографія] / І.Ю. Робак, Г.Л. Демочко. - Х.: Колегіум, 2012. - 260 с. (іл. 14 с.)
9. Скарбниця Харківської медицини. Постаті : біографічний довідник / за заг. ред. В. М. Лісового. — Харків : ХНМУ, 2015. — 128 с. : фото.
10. Харківський національний медичний університет: зв'язок часів і поколінь. — Х. : Кроссрод, 2011. — 252 с.
11. Харківщина: енциклопед. слов./ Харків. облрада; Харків. облдержадмін.; ред. рада: С.І. Чернов, В.С. Бакіров, М.І. Тітов та ін.; редкол.: С.І. Посохов

(голова), К.В. Астахова, С.М. Куделко та ін. — Харків: Золоті сторінки, 2014. — 440 с.

Додаткова

1. Альков В. А. Образ лікаря в свідомості селянина XVIII–початку ХХ ст. (на прикладі Харківської губернії) / В. А. Альков // Проблема людини у соціально-гуманітарному та медичному дискурсах : матеріали міжвузівської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Харків, 31 березня 2016 / ХНМУ. – Харків : ХНМУ, 2016. – С. 20–22.
2. Киричок І. В. Наукова спадщина І.І. Мечникова у фонді рідкісних та цінних видань університетської бібліотеки [доповідь] / І. В. Киричок, Т. В. Костюкевич // Історичні, економічні, соціально-філософські та освітні аспекти розвитку охорони здоров'я : матеріали IV міжнародної наукової інтернет-конференції, на пошану ректора ХНМУ, члена-кореспондента НАМН України, професора В.М. Лісового (до 60-річчя від дня народження), Харків, 1-8 листопада 2016 р. / [редкол. : І. Ю. Робак, Г. Л. Демочко] ; Харківський національний медичний університет. – Харків: Колегіум, 2016. – С. 28–33.
3. Лісовий В.М. Юрій Юрійович Вороний / В.М. Лісовий, Ж.М. Перцева // Юрій Юрійович Вороний – піонер вітчизняної трансплантології: статті, документи, фотографії / під заг. ред. В.М. Лісового. – Х.: ХНМУ, 2011. – С. 10-14.
4. Робак І. Ю. Вища медична школа Харкова – найстаріша в Україні / І. Ю. Робак // Східноєвропейський журнал внутрішньої та сімейної медицини. – 2019. – № 1. – С. 57–60.
5. Робак І. Ю. Володимир Фавр як епідеміолог / І. Ю. Робак // Епідеміологічні дослідження в клінічній та профілактичній медицині: досягнення та перспективи : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 210-й річниці Харківського національного медичного університету та 85-річчю кафедри епідеміології, Харків, 12–13 березня 2015 р. / під ред. Т. О. Чумаченко. – Харків, 2015. – С. 197–200.
6. Робак І. Ю. Гіршман Леонард Леопольдович / І. Ю. Робак // Харківщина : енциклопедичний словник / ред. рада: С. І. Чернов, В. С. Бакіров, М. І. Титов [та ін.] ; редкол.: С. І. Посохов [та ін.] ; Харківська облрада, Харківська облдержадміністрація. – Харків : Золоті сторінки, 2015. - С. 86.
7. Робак І. Ю. До питання національної ідентифікації видатного харківського хірурга Броніслава Пржевальського / І. Ю. Робак, Г. Л. Демочко // Духовна культура України перед викликами часу : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 квітня 2019 р., м. Харків). – Харків : НЮУ ім. Я. Мудрого, 2019. – С. 46–48.
8. Робак І. Ю. Доктор Й. С. Сицяно: харківський медик і революціонер-терорист / І. Ю. Робак // Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні : матеріали науково-практичної конференції з нагоди 140-річчя від дня народження С. А.

- Томіліна (1877–1952), видатного соціал-гігієніста та демографа, завідувача кафедри соціальної гігієни Харківського медичного інституту (м. Харків, 25 жовт. 2017 р.). – Харків, 2017. – С. 42–44.
9. Робак І. Ю. Малая Любов Трохимівна / І. Ю. Робак // Харківщина : енциклопедичний словник / ред. рада: С. І. Чернов, В. С. Бакіров, М. І. Титов [та ін.] ; редкол.: С. І. Посохов [та ін.] ; Харківська облрада, Харківська облдержадміністрація. – Харків : Золоті сторінки, 2015. - С. 220.
  10. Робак І. Ю. Становлення вищої медичної школи Харкова в дорадянську добу (до 210-річчя Харківського національного медичного університету) / І. Ю. Робак // Rocznik Polsko-Ukrainski. – Chestochowa, 2015. - Т. 16. - С. 207-219.
  11. Робак І. Ю. Трінклер Микола Петрович / І. Ю. Робак // Харківщина : енциклопедичний словник / ред. рада: С. І. Чернов, В. С. Бакіров, М. І. Титов [та ін.] ; редкол.: С. І. Посохов [та ін.] ; Харківська облрада, Харківська облдержадміністрація. – Харків : Золоті сторінки, 2015. - С. 367.
  12. Робак І. Ю. Франковський Владислав Андрійович / І. Ю. Робак // Харківщина : енциклопедичний словник / ред. рада: С. І. Чернов, В. С. Бакіров, М. І. Титов [та ін.] ; редкол.: С. І. Посохов [та ін.] ; Харківська облрада, Харківська облдержадміністрація. – Харків : Золоті сторінки, 2015. - С. 385-386.
  13. Робак І. Ю. Харківський період життя та діяльності Олександра Васильовича Мельникова / І. Ю. Робак, Г. Л. Демочко // Історичні записки : збірник наукових праць. – Вип. 38. – Луганськ, 2014. – С. 177-187.
  14. Робак І. Ю. Шалімов Олександр Олексійович / І. Ю. Робак // Харківщина : енциклопедичний словник / ред. рада: С. І. Чернов, В. С. Бакіров, М. І. Титов [та ін.] ; редкол.: С. І. Посохов [та ін.] ; Харківська облрада, Харківська облдержадміністрація. – Харків : Золоті сторінки, 2015. - С. 421.
  15. Робак І.Ю. Володимир Фавр - видатний харківський маляріолог та гігієніст / І.Ю. Робак // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» : збірник наукових праць. Серія «Історія науки і техніки». – Харків, 2015. - № 70 (1043). - С. 16-20.
  16. Робак І.Ю. Життєвий шлях і наукова спадщина М.С. Бокаріуса: історіографія дослідження / І.Ю. Робак, О.В. Семененко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» : збірник наукових праць. Серія «Історія науки і техніки». – Харків, 2015. - № 70 (1043). - С. 43-48.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. ХНМУ. Репозитарій. <http://repo.knmu.edu.ua>
2. Харківський інститут судово-медичних експертиз імені Засл. проф.. М.С. Бокаріуса <http://www.hniise.gov.ua/13887-storya.html>
3. Наукове товариство імені Т.Г. Шевченка <https://ntsh.org/content/yaroslav->

[ganitkevich-pro-stanovlennya-ukrayinskoyi-istoriyi-medicini](#)

4. Державна установа «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва Національної академії медичних наук України»
<http://medradiologia.org.ua/index.php?id=42>
5. Дистанційна освіта: <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5332>